

JÓ SZERENCSET

MŰSZAKI, Bányászati és Kohászati HETI SZAKLAP.

III. évfolyam.

10. szám.

1909. december 5.

Szerkeszti:

LITSCHAUER LAJOS

kir. bányatanácsos.

Szerkesztőség és

Telefon:

o kiadóhivatal:

Szerk.: 4.

Selmezbánya

Kiadóhiv.: 5.

Nyomda: 29.

Megjelenik minden vasárnap.

Előfizetési ára: egy évre 12 K.

Az előfizetés megkönnyítésére havi 1 K
észeteket is elfogadunk. A megrendelésre
konatkozó aláírások egy évre kötelezők.

TARTALOM: A földkéreg ásvány-
kincsei és azok ér-
téke. — Opál-bányászat. — Tudomány-Gya-
korlat. A Baum H. rendszerű réselógép
szerkezete és üzeme. — Szemle. Bányamivé-
(Rajzzal.) — Köszén- és érc-előkészítés. —
Gépezet. — Műhelygyakorlat. — Építészet. —
Elektrotechnika. — Vegyesek — Közgazdaság. —
Közigazdasági hírek. — Közgyűlések. — Piaci
hírek. — Állami kedvezmények. — Hírek. Személyi
hírek. — Híradások. — Bányászegyesületek —
Főiskolai lövőkből. — Bányahatósági ügyek. — Táv-
sadam hírek. — Vegyes hírek. — Hírek a kül-
földről. — Munkásügyek. — Balesetek. — Iroda-
lom. Megjelent könyvek.

A közlemények csakis a forrás megjelölésével vehetők át.

A földkéreg ásvány-kincsei és azok értéke.

— Irta *Neubauer Ferencz* m. kir. ministeri tanácsos, bányaisgazgató. —

(Eredeti közlemény a «Jó Szerencsét» számára.)

(Folytatás a 163. oldalhoz.)

Az arany termelésénél később kezdődött az ezüst termelés növekedése főképen az északamerikai Unió nyugoti államaiban eszközölt ezüst-feltárások által, de amennyivel később indult meg, annál nagyobb-szerű volt. 1871-től, 1875-ig az ezüsttermelés évenként kereken 2 millió, kg., a 80-as évek közepén 3 millió kg., 1891—1892-ben 4.5 millió kg., 1900-ban 5.6 millió kg. volt, mely termelés arányszámai azóta csak keveset változtak.

Az ezüst értéke az arany értékéhez való viszonya mindig a termelés súlyának arányában állott, vagyis a középkorban 15:1-hez. Ezen arány sokszor lényegesen változott, azonban ismétellen visszatért, míg az 50-es években az arany hátrányára módosult (nagy arany-termelés miatt), újabb időben azonban mindinkább az ezüst hátrányára alakult, az ezüst termelés rengeteg emelkedése folytán, minek kifolyásaképpen ma az ezüst már nem az arany 15-öd, hanem 40-ed részével egyenlőértékű.

Legtöbb ezüstöt produkálnak az amerikai Egyesült-államok, Mexikó, Auszália, Közép- és Délamerika, Kanada. Európában csökkent e nemes fém termelése. Ha a jelenlegi viszonyok (ezüst-ár-csökkenése) hosszabb ideig fenmaradnak, az ezüst-termelés további megszorítása várható, míg talán rég felhagyott aranybányák ismét művelés alá kerülnek.

A világ évi aranytermelése túlhaladta már a 600000 kgt, ezüsttermelése pedig kerekén 5.700.000 kg.

A nemes fémek termelésével a kőszén- és a vastermelés növekedésével lépést tartott a nem-nemes fémek termelése is úgy, hogy valamenynyinél emelkedést lehet konstatálni. Míg az ólomfémről 1898. évben 827000 tonnát produkáltak, az most már az 1 millió tonnát haladja meg. Legtöbbet termel az Unió, utána Spanyolország, azután Németország, Ausztrália és Mekszikó.

Rézfémet 1898-ban 438000 tonna, múlt évben 739000 tonna mennyiségben állítottak elő. Első helyen áll itt az északamerikai Unió, utána következik Japán, déli- és közép-Amerika, Spanyolország, Ausztrália, Németország, Oroszország.

Czinkfémet 1898. évben 470000, 1907-ben 738000 tonna mennyiségben produkáltak. Termelői közül első helyen áll az Unió, utána következik Németország, Belgium. Van más országokban is, de kevesebb.

Ónt termeltek 1898-ban 73000, most 100000 tonna mennyiségben. A cinntermelés ugyszólván kizárólag a maláji szigeteken proszperál.

Az aluminium termelése 10 év alatt 4100 tonnáról 20000 tonnára emelkedett. A termelésben következő a sorrend: Unió, Franciaország, Németország, Anglia.

Nikolból termeltek 1898-ban 7000 tonnát, 1907-ben 16100 tonnát. A termelt nikol főleg Északamerikából és Új-Kaledóniából kerül ki. Új Kaledónia nyers-nikol-termelését Európában kohósítják.

Kénesőt termelnek öszszesen 3700 tonnányit; 10 év előtt 4200 t. volt a kénesőben való világtermelés. Ezen fém termelése tehát apadt.

Legtöbbet termelt Spanyolország (1300 tonnát), azután Kalifornia (900—1000 tonnát); Ausztria és Magyarország termelése mintegy 600 tonna; kevesebbet termelnek Olaszország, Oroszország és Mekszikó.

Ide iktatom még a platina-termelés mennyiségét, mely 5600 kg. körül van évenként és ugyszólván kizárólag Oroszországból származik.

A petróleum évenként 35 millió tonna mennyiségben kerül a felszínre. E termelés leginkább Északamerikából és Oroszországból származik.

A konyhasó termelését évi 14—15 millió tonnára lehet tenni. Még sok más ásványi terméket is hoz felszínre a bányászember munkája, mint péld.: kén, kovacsokat, antimont, más ritkább fémeket, drágaköveket, foszforitokat, salétromot stb. stb., ezek évi termelésének mennyisége azonban nagyon változik és statistikailag nem is mutatható ki pontosan, mert az adatok többnyire megbízhatatlanok.

A magyarországi opálbányászat.

(Történeti, geológiai és bányászati viszonyok.*)

— Irta: *Abzinger Gyula* okl. bányamérnök. —

(Minden jog fentartva.)

Hatalmas terciér korú eruptív tömegek közepette, a természet örökké romboló és újból alkotó erőinek közreműködésével, végokaiban talán soha ki nem deríthető lokális sajátságok kapcsán fordul elő az a csodálatos színjátékú drágakő, mely igen-igen hosszú időn keresztül az egész világon egyedüli volt a maga különleges szépségében.

Képződéséhez az egész világ arczatát átalakító harmadkori andezitek adták az anyagot, amelyek későbbi, a vulkánossággal kapcsolatos elmozdulások által eredeti jellegüktől megfosztva, bő teret engedtek további átalakító hatások érvényesülésére, míg végeredményében a mai állapot létrejövén, a ritka szépségű opál-ásvány keletkezett.

Az opálra való bányászkodás keletkezésének történetét mythikus homály fedi. A monda szerint pásztoroknak mutatta volna az opált egy zivataros éjjelen a villám.

Az 1740—50-es évek háborús idejében kovakő után kutató emberek akadtak rá. Ez persze már az újabb történetére vonatkozik.

Az itteni bányászat korát, a régi vágatok újrainyítása és a régi hányókon végzett kutató munkálatok alkalmával talált szerszámok és különböző tárgyakról ítélve, mintegy 800 esztendőre teszik.

Nagyon érdekesek Goldschmidt Lajosnak, a bányák egykori bérlőjének búvárkodásai az opálbányászat korát illetőleg, melyet egészen Plinius idejéig vezet vissza.

A rómaiaknál nagy becsben állott »carfunkel« ékkőben, Goldschmidt a mi opálunkat véli fölismerni. A carfunkel Plinius szerint sötétben világított s Goldschmidt beható vizsgálatai ezt az opálra nézve igazolták. A Plinius szerint Trárcziából való származás s azon tény, hogy az »opál« név meghonosodásával a »carfunkel« elenyészett, mellett bizonyíték, hogy a Plinius által leírt ékkő a vörösvágási opál volt.

Az, hogy az opálelőfordulás egészen a hegyerinczig föl húzó, erősen öszszezúzott s a légbeliekkal szemben igen csekély ellenállású közetnek van kötve, valószínűvé teszi, hogy az első opál-példányokat a szétmállott anyakőzettől különválva, a felszínen, talán patakmederben találták. Azon körülményből pedig, hogy az opált vezető kőzet zónája a hegyek eruptív tömegében érszerűen, két — hogy úgy mondjuk — határolólap között elhelyezkedve szinte változatlan vastagságban terjed a

* A történeti és bányászati adatok az opálbányai bányahivatal törzskönyvéből, Szabó József dr. »A bécsi világtárlat drágakövei« cz. értekezéséből és Remenyik »A magyar fémbányászat ismertetése, különös tekintettel az 1900. évi párisi nemzetközi kiállításon résztvevő vállalatokra.« cz. művének az opálbányászatra vonatkozó részéből vannak véve.

mélységtől egészen a külszinig, nyilvánvaló, hogy a szabadon talált első opálpéldányok után annak eredeti előfordulási helyén való fölkeresése és bányászata, a drágakő gyönyörű színjátékától elbűvölt kúatóknak különös fáradságába nem is kerülhetett s valami fejlett bányászati technikát sem igényelt.

Ha végül figyelembe vesszük a rómaiak egyéb, hispaniai és más kiterjedt bányászatát, szinte bizonyos, hogy e pompakedvelő nép nem hagyta kiaknázatlanul e kincsekben gazdag területet sem úgy, hogy alig tévedünk, mikor Goldschmidt álláspontjára helyezkedve, a vörösvágás-dubniki (ma opálbányai) opálbányászat keletkezésének első mozzanatait Róma virágzásának idejére tesszük.

Az opálbányászatra is, mint általában a több régi műveletekre, kevés persze az írott adat. Hogy hajdan igen élénk bányászélet folyt itt, a rengeteg hányóból következtethetjük. A Libanka keleti lejtőjén, észak-déli irányban, mintegy 4 km. hosszú górczvonulatnak, ugyan már jó részét benőtte a fű, gyönyörű páfrányok, hatalmas fák virulnak a pirokszen-andesit mállásából képződött talajon, de a gyakorlott bányászszem még biztosan felismeri őket, mint az egykori gazdagság tanúságait.

A középkorban a Keczer-család volt a birtokosa annak a földterületnek, mely a nemes opált rejti magában, a nagyszerű kincsek azonban, úgy látszik, feledésbe mentek már. A birtokos bányáskodást nem folytatott. Sőt azután is, hogy a felségárúlással vádolt Keczerék birtoka a kincstár kezére került, mintegy félszázadon keresztül paragon heverték a bányák, egészen a XVIII. század közepéig. mikor — mint volt már szó róla — lövőfegyverekhez szükséges kovakőre való kutatás közben akadtak véletlenül opálra.

Ez utóbbi lelet mintegy másodszeri fellelése volt e drágakő előfordulásnak s vele az opálbányászat történetében az a korszak kezdődik, melyben az a legnagyobb mértékű kiterjedését érte el s amelyre nézve, ha nem is sok, írott adataink már mégis vannak.

Kezdetben az opálbányászat nem a bányászati, hanem a birtokkezelés alá tartozott s csak 1771-ben került a bányászati adminisztráció ügykörébe.

Egy ideig 5 frt. lefizetése mellett bárki nyerhetett jogosítványt az opál kutatására, később csak egyesek, de nagyobb összeg ellenében. Így Neumann és Koletsch 300 forintot fizettek ezen jogukért. Utánuk Rumpler, később megint Neumann, Szentiványival társulva, bírta a bányákat. Ez a rendszer 1788-ig tartott, mikor a kincstár maga vette kezelésé alá az akkor már európai hírnű opálbányaművet s rendszeres üzemet kezdett.

Valószínű, hogy a mostani kezelés nehézségei már akkor is megvoltak, mert daczára, hogy hihetőleg nagyobb áldozatok árán, szabályos bányászatra rendezkedett be, rövid idő múlva felhagyott vele.

(Folytatjuk.)

Tudomány-Gyakorlat.

A Baum H. rendszerű réselőgép szerkezete és üzeme.

Baum H. Clarenthal, Saarbrücken m. 171622. sz. N. B. szabadalma a „*Der Bergbau*“ 1909. évi 24. számából.

— A szerkeztőség és a szerző engedélyével. —

(Minden jog fentartva.)

(Utánnymás tilos.)

(Folytatás a 165. oldalhoz.)

A réselő-gép alkotórészeinek az összeállítása következőleg történik:

Miután az egyik oszlopot tetszőlegesen (a szénfal előtt 1.5—1.8 m. távolságban) felállították, a vezető-szerkezetet, a létesítendő réssel egyenlőközűen, az oszlopon eltolható kapcsolóhoz erősítik. Erre a második oszlopot rátolják a vezető-szerkezet bütüjére, hol azt csavarosan megerősítik és a feszítő csavar közvetítésével, a talp és a menyezet között erősen kifeszítve rögzítik. A réselő rúddal felszerelt fúrógépet, ismeretes módon szerelik a kónushoz. Miután a nyomott levegőt vezető kónust a géphez kapcsolták és a levegő-vezeték csapját megnyitották, a réselő-munka megindulhat.

A munka menete következőképpen írható le:

Kézi-forgatóval a csigacsavart, evvel pedig a csigamenetes csavar-kereket a vele egyazon darabban öntött vezető vésettél forgó-mozgásba lehet hozni, aminek következtében a fúrógépet tartó-szerkezet a reája szerelt fúrógéppel együtt, még pedig a hátulsó vezetékek közvetítésével olyképpen van vezetve, hogy a réselő-korona egyenes vonalban mozog. Amint a réselő-korona, végső állásainak egyikébe, vagy másikába megérkezett, a fúrógépet, az előretolást végező csavarorsónak forgatásával előre tolják (itt 5—9 fordulat, más gépeknél 0.5 legfeljebb 3 elfordítás lehetséges), a réselő forgatóját pedig ellenkező irányban elfordítják, mire a vázolt munkálatok menetét anynyiszor megismételik, amíg a réselő-rúd hosszúságát le nem dolgozták. Ekkor a nyomott-levegő vezetékének csapját lezárva, a fúrógépet visszahúzzák, hogy a réselő-rúdat, hosszabb fúrórúddal kicserélve, a munkát mindaddig folytathassák, míg a rés, a kívánt mélységet el nem érte. A gépnek egy felállításából 8—12 m². területű rést kényelmesen ki lehet vágni. A réselő-sík, a fejtő-falban trapéz alakjával bir olyképpen, hogy a szénfalon mért szélessége 3—3.5 m., míg a résben mért szélessége, a mélység arányában növekedő lesz. Vágatokban a rés szélességét, a szén beszakítása megkönnyítésének érdekében, egyenlőnek veszik a falon és a falban, mert így a munka könnyebben folyik mint ívalakú réssel.

Különleges konstrukciója a gépnek lehetővé teszi, hogy vele bármily fekvésű, bármily szög alatt hajló rés vágassék, feküdjék ez bár

a pászta föntjén, vagy annak talpán. A fúrógép 445 mm. magassága folytán, még 60—70 cm. vastag fekveteken is használható rendszeres réselő-munkára.

A réselő-gép felszerelése és lebontása 20—30 percz alatt megtörténhet, amit két ember könnyen elvégezhet. Réselő-munka közben elegendő, ha egy munkást állítanak melléje; a másik munkás ez alatt a robbantó fúrásokat készítheti elő, a kiréselt szénport eltakaríthatja, s esetlegesen egyéb mellékes munkákat végezhet.

Kiszolgálása a gépnek igen egyszerű dolog annyira, hogy még gyakorlatlan munkások is könnyen elvégezhetik.

A réselő-korona sajátságos vezetés-módja következtében a réselő-rúd lökő-hatása, jóformán állandóan rézsút éri a szén szilárd tömegét. Ennek az az előnyös oldala, hogy a kiréselt aprószén és a széntördelék oldalra kitérhet, s kis darabokban letörhet még mielőtt lisztté morzsolódva s szénporképződést okozva, a gép teljesítő-képességét csökkentené, mi a körívben vezetett réselő-koronák használása közben azért kikerülhetetlen, mivel a réselő-rúd itt, mindig merőlegesen üt rá a szénfalra.

Két feszítő-oszloppal azért szerelték fel a szerkeztők e réselő-gépet, hogy állóságát és stabilitását biztosítsák. A gép visszaható lökései folytán az egyedül álló feszítő-oszlopok ugyanis igen sok esetben elfordulnak, ami itt e lökéseknek a két oszlopra való szétoszlása következtében egészen lehetetlen dolog.

Egy-egy munkás óránként 6—10 m². területet kényelmesen aláreselhet.

A csuklós-csapokkal felszerelt oszlopokra szerelt gép, munka közben az oszlopok lábain áll; ilyenkor a talpas kerekek oldalt fel vannak hajlítva. A réshely kivágása után az oszlopok csavarjait megoldozzák, a kerekeket lehajlítják és rögzítik; aminek következtében a lábak a talp fölé emelkednek és a gép négy keréken állva, más helyre könnyen áttolható. Új munkahely elé érkezvén a géppel, az oszlopok kerekeit vissza felhajlítják, az oszlopok orsóit meghúzzák és a réselést újból megkezdik.

Hogy a kopás és a kenőszerekben való fogyasztás a minimumra leszállítassék, az öszszes mozogható alkotórészek be vannak tokozva.

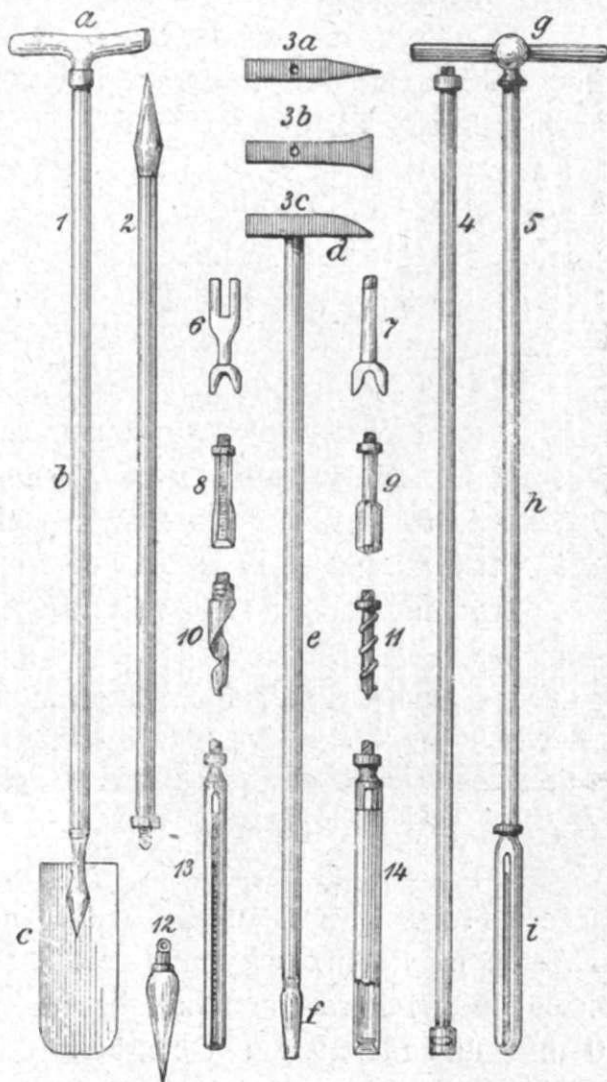
A vezető-szerkezet 80 kg-ot, a 90 mm. átmérős és 1 m. hosszú felszerelt feszítő-oszlop 90 kg-ot nyom.

Praktikus kísérletek beigazolják, hogy szenetfejtő munka közben a Baum-rendszerű réselő-géppel igen nagy megtakarításokat lehet elérni.

Szemle.

Bányamívelés.

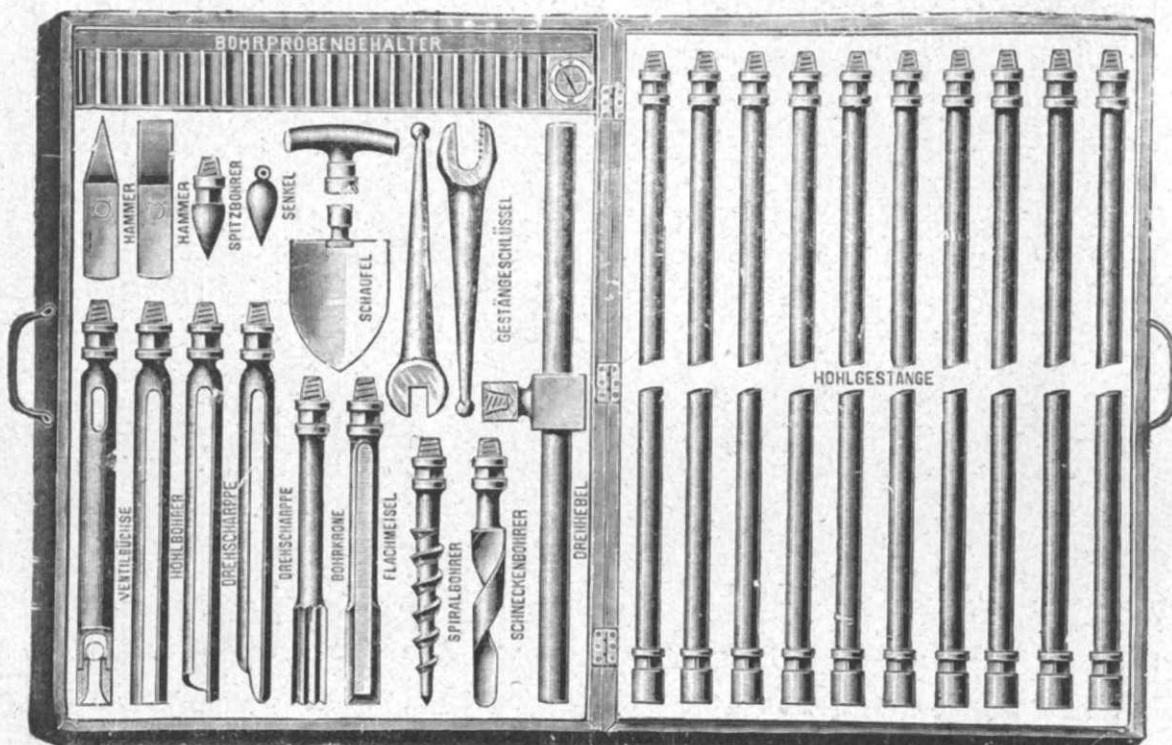
Thecklenburg-féle kézi mélyfúrókészülék. Úgy »Bányamíveléstan«-om a »Mélyfúrás«-t tárgyaló részében, mint a »Mérnök és Építész-Egylet Közlönye« 1899. évi folyamában, mint végre a »Bányászfelőr Kézikönyvtára« című sorozatos munkám VI. kötetében ismertettem már Thecklenburg igen praktikus kézi mélyfúrókészülékét, s e munkáim mindenkének megjelenése után s azután is ismételten kérdést intéztek hozzám e feltétlenül praktikus készülék beszerzés-forrását illetőleg. Eddig csak egy külföldi czégről volt tudomásom, amely a Thecklenburg-féle fúrószerszámot gyártja; ujabban e czég nyomát is elvesztettem, amenynyiben oda intézett levelem a »Czég megszűnt« jelzéssel érkezett vissza hozzám. Miután legujabban is, még pedig oly helyről kezdőködtek e tárgyról nálam. ahová feltétlenül adnom kellett feleletet, H. *Urban* barátomhoz, az »Organ des Verein der Bohrentechniker« szerkesztőjéhez fordultam felvilágosításért, ki azután a *Traulz budapest-bécsi czéget mint a kérdéses fúrószerszám egyedüli szállítóját ajánlotta* nekem. Ide vonatkozó eddigi munkáimban a Thecklenburg-féle kézi mélyfúró-készüléket

1. sz. rajz. A Thecklenburg-féle kézi mélyfúrószerszám, régi felszereléssel.

(a becsatolt 1. sz. rajz kapcsán) a következőképpen ismertettem: Thecklenburg kézi mélyfúró készüléke, egyszerű szerkezete, csekély súlya, nagy munkaképessége, könnyen való kezelhetése s rendkívül alacsony ára miatt kutató czélokra. rendkívül ajánlatos. A kézi fúrógép sokféleképpen alkalmazható. Használható: 1. mint támasztó-és mászóbot; 2. mint kutatóbot; 3. mint fúróbot és végre teljes összeállításban, 4. mint mélyfúrókészülék. Alkotórészei a készüléknek: a

bronzból tömören készült fogantyú (1a); a bot (1b.), 0,8 m. hosszú és 0,015 m. átmérővel és 0,4 kg. súlyjal bíró rúdja; az aczélből készült (1c.) ásó vagy lapát; az alul éles csúcsba, fent csavarmenetbe végződő (2) törőrúd; a (3a.) csákánykalapács; a (3b., 3c. és 3e.) vágókalapács; a buzógányfúró (3f.); a csőves 1 m hosszúsággal, 0,015 m. átmérővel, 0,6 kg. súlyjal bíró és csavarzárakkal és 0,022 m. átmérő-bíró aczélhengerből, keskeny felhasítás által képezett agyagfúró (5i.); a csavarkulesesal ellátott (6) fúróvilla; az univerzális csavarkules (7); különféle fúrók, u. m. lapos vésőfúró (8.), korona-fúró (9.), spirál-lazító-fúró (11.), csiga-fúró (10.), hegyes-fúró (12.), üreges-fúró (13.) és a tisztó-cső (14.).

2. sz. rajz. A Thecklenburg-féle kézi mélyfúró-szerszám új, Trauzl & Co. vorm. Fauck & Co. (Wien, IV/2. Wrederer-Gürtel) féle felszereléssel.

titó-cső (14.). A fúrók anyaga kitűnő acél, külseje polírozott és rozsdásodás ellen, nikelirozva van. Egy teljes 10 m. fúrómélységre való készülék súlya a 6 kg-ot nem haladja meg. A készülék összes alkotórészei 10 m. pótlórúdzattal együtt, kellőleg csomagolva, a hozzáadott célszerű tokban kényelmesen elfér s egy ember által minden megerőltetés nélkül vihető. A fúrás maga, állvány és minden előmunkálat nélkül azonnal foganatosítható s egy ember által könnyen végezhető. Nagy előnye a szerkezetnek, hogy összes alkotórészei ugyanazon emelkedéssel bíró csavarmenetekkel vannak ellátva, minek folytán összeállításuk sem okoz nehézséget. A fúrtlyúk nyitott átmérője 0,022 m. Használat előtt a fúró megolajozandó, használat után, gondosan letakarítandó. A fúrás óránként elérhető eredménye: lágy televény-földben, agyagban vagy márgában 6 m.; vizes-palás agyagban 5 m.; elmállott

palákban 2 m.; száraz, tömött homokban 3 m.; köves márgában 2 m. A kézi fúrókészülék szerszámainak használás-módja könnyű s egyszerű. A búzogány-fúró (3f.) a fúrtlyukban netalán akadályt okozó, szilárdabb kődarabok öszszemorzsolására való s ütéssel dolgozik; az agyagfúró (5i.) nedves agyagban, márgában, televény földben, homokban s hasonló laza anyagokban használható előnnyel; az univerzális csavarkulcs a rudazat szétesavarására vagy öszszecsavarására, esetleg pedig az agyagfúróra tapadt-fúróiszap letakarítására való. A legkisebb öszszeállítású, de azért egészen jól használható, a kutatás céljainak tökéletesen megfelelő fogantyúból (1a.), botrúdból (1b.), búzogány-fúróból (3f.) agyagfúróból (5i.) és az univerzális kulcsból (7.) álló készülék 36—40 K-ba kerül. (Folytatjuk.) *Lts.*

Köszén- és érczelőkészítés. | **A szénnek elmállása.**

A szén elmállását, Miszsuri állam egyetemének laboratóriumában kísérletezések tárgyává tették *Fessenden* A. F. és *Wharton* P. J. A kísérletek folyamán újlag bebizonyosodott, hogy a szén a szabad levegőn hevertetve igen gyorsan veszít fűtőértékéből és, hogy e veszteség annál nagyobb, minél kisebb a szénnek a darabossága. Finomszemű szeneknél 110 nap után a fűtőértékben való veszteség már 20% volt. E tények arra tanítanak, hogy a szenet a külön, illetve a rakóhelyeken sokáig ne hevertessük. (Deutsche Kohlen Zeitung. 37. sz.) *Br.* 26.

Gépészet. | **Két feltűnően nagy gőzkazán.** Az elektromosműveknek folytonosan emelkedő gőzben való szükséglete, a kazángyárosokat új típusú s igen nagy gőzkazánegységek konstruálására kényszerítették. Míg ebből a célból eddig nagobbára a vízcsöves kazánok típusait fejlesztették, addig *Hartmann* C. ujabban, Chemnitz város számára két oly nagy gőzkazánt szerelt amelyeknél a fűtőfelületnek az igénybevétele ugyan normalis, ez maga azonban feltűnően (608 m².) nagy. A kazánok mindenike egy alsó és egy felső kazánból áll; az alsóba három lángcső, a felsőbe 270 fűtőcső van beépítve. Az üzem eddigi eredményei, az új szerkeztés-alak ellen, még szakemberek részéről támasztott aggályokat is eloszlatták. A hatásfokot 76·9—77·3%-al állapították meg. Tüzelőszerű barnaszénnek, fekete-szénrel 1:1 viszonylatban való keverékét használják. Említésre érdemes, hogy e gőzkazánok feltűnően nagy méreteik dacára sem lépték át azt a határt, amely vasúton való szállításukat megnehezítené. *Zft. d. Ver. D. Ing.* 53. köt. 29. sz. — **Gipszet tartalmazó kazánvizek tisztítása** legegyszerűbben alkaliszulfátoknak a kazánba való feladása útján történik. *Cr.* (965—967.)

Műhelygyakorlat. | **Köszörülő-gép csapok lecsiszolására.**

Ismeretes dolog, hogy hosszú csapok síkjainak és éleinek lecsiszolása a műhelygyakorlatban igen sok nehézséget okoz. Amerikában erre a célra is szerkesztettek gépet, melynek szerkezeti részleteit, *Bock* A.-nak a *Werkstatttechnik* f. é. 486. oldalán megjelent leírása nyomán a következőkben, röviden ismertetjük: A csiszoló- vagy köszörülő-gép, esztergályozópad állványra szorosan rászerezelt hajószerkezetből áll, amelynek részei: a forgató-csapos tárcsa s a karos-görönd, mely utóbbi gömbös könyökben mozogható. E karos göröndöt, a közepén, az esztergályozó-pad ágyazatára szerelt állványzat tartja; végén pedig a csiszoló korongot hordja. A csiszolásra kerülő csapot horgos szegek segítségével, a csiszoló-állványzatra ráerősítik. A befogó-állványzat előre-tolása s visszahúzása kézi kerékkel történik. A csiszoló szerelvényt lassan forgó ellengörönd hajtja, a csiszolókorongot külön motor mozgatja. A motor a gép fölé van szerelve és keskeny transmizsió-szallaggal van a forgató-csap tárcsájával összekapcsolva. *Schroeder. Ig. (1.)*

Építészet. | **Vasportlandcément.** E sokat ígérő néven, a német gyárosok oly keveréket bocsátottak a piacra, melynek részei 70% igazi portlandcément és 30% nagyolvasztók megörölt salakja. Csodálatos, hogy az újabb időben kiadott ministeri rendelkezés ezt az elegyet a tiszta portlandcémenttel teljesen egyenlő értékűnek ismeri el és vizsgálatára, valamint egységes szállítási feltételeire a portlandcémentre kiadott normáliák iránytadók. A német ministerium e határozata ellen a német portlandcément-gyárosok egyesülete felterjesztéssel élt, amelyben azt hangsúlyozza, hogy az egyesület, valamint az illetékes szakkörök által már előre kifogásolt rendelet a keverés eljárását mintegy szentesíti s ezáltal a német cémentiparnak minden tekintetben tiszta, egységes szállításaival világpiacot szerzett és jól kiérdemelt megbízható voltát a legnagyobb mértékben veszedelmbe sodorja. A vasportlandcémentnek, a tiszta portlandcémenttel való egyenlőjogosítása épp úgy kifogásolható, mint a 70% vaj, 30% margarinnal való keverékének tiszta vaj gyanánt való jelzése s értékesítése. A portlandcémentet fogyasztóknak az a része, kiknek nincsen módjukban a különösen körülményes minőségi kísérleteket végrehajtani, végre nem is tudnák biztosan megállapítani, valjon portlandcément helyett, tulajdonképpen mit kaptak. A cémentiparnak egységes fejlődése, valamint a tisztességes kereskedelem fentartása kedvéért az említett egyesület a legmeszszebbmenő harcot veszi fel a keverékárúnak a tiszta portlandcémenttel való egyenértékűsítése ellen és hiszi, hogy mozgalmát a cémentet fogyasztók helyeselni fogják. (*Schw. Bauzeitung. 1909. 230.) Mm. (42.)*

Elektrotechnika. | **Neotherm-elem.** A »Zeitschrift für Schwachstromtechnik« f. é. 17. számában ezen új primér elem, a következőleg van ismertetve. Ezen új primér elemnél a depolarizációt a rézokszidnak, porózus rézokszidúllá való visszaváltozása végezi. Jellemzője a Neotherm-elemnek az, hogy a vasedény burkolójaként alkalmazott depolarizációs-anyag, addig tart el, mint az alátét. Az elemnek végleges kisülése után a depolarizátor-nak reokszidációja, az edénynek a kemenczében való izzítása utján történik. Az ilyes elemekből álló telepek igen tömör alakban szerkeszthetők meg. Minden elemet, zománczott vasból készült fődő takarja, amely a közepén a negatívus pólus drótjának felvételére, ebonit-tokkal van felszerelve. A pozitívus részt cinklemez alkotja, mely sárgaréz-pöczök segítségével a közepszorítóba csavaroson van beerősítve. A rézokszid-burkolásnak olyanszerű előállítása, hogy a többször ismételt felhevítést elbírja, feltalálónak a titka. A zománczott, alsó lapján gummitakaróval védett fődőt, két szárnyas csavar víztől át nem hatolható módon szorítja hozzá az edény karimájához. Ez elemek, a kis akkumulátorokat igen jól pótolhatják és ekszplóziós-motorok gyújtószerkezetein, stb. igen jó szolgálatot tehetnek. *Kedesdy. Ig. (1.)*

Vegyesek. | **A tőzeg értékesítéséről.** A bécsi agrikultúr-kémiai kísérleti állomáson a tőzegnek petróleummal való imprégnálásával folytattak érdekes kísérleteket, amelyeknél kiderült, hogy a száraz tőzeg egyáltalában nem veszi fel a petróleumot, míg a nedves tőzeg a nyers olajjal könnyen telíthető, mely jelenség valószínűleg a nedves tőzeg kollóid természetének tulajdonítható. A telítésnél a tőzegnek a térfogata lényegesen csökken, fajsúlya tehát erősen növekszik, habár kisebb fajsúlyú anyagot szívott is fel magába. A nedves tőzeg a száraz tőzeg tartalmával egyenlő mennyiségű petróleumot képes felvenni s így, briketekké sajtolva, kitűnő tüzelő-anyagot ad. *Psz. (33.)*

Közgazdaság.

Közgazdasági hírek. | **Az amerikai réz-tröszt hatása.** La-punk mult heti számában hírt ad-tunk arról, hogy az amerikai rézkereskedők trösztben egyesülnek a réz piaczi helyzetének megjavítása érdekében. Ujabb értesítések sze-rint a tröszt létrejötte bizonyosra vehető s erre a termelőket a réz-árak folytonos hanyatlása egyenesen rákényszeríti: kitűnik ez abból, hogy míg az 1907. évi 703.000 tonna világtermés 1230 millió M. ér-téket képviselt, az 1908. évi 739.000 tonna világtermés értéke már

csak 890 millió M. volt. De a rézárak ez évben is egyre hanyatlottak s míg 1907 márczius havában a réz ára 237 M. volt, ez év szeptember havában 125.25 M árt jegyeztek, tehát $2\frac{1}{2}$ év alatt az árak majdnem felére csökkentek. Az amerikai rézművek üzemredukció útján igyekeztek veszteségeiket csökkenteni, de ez sem vezetett célhoz, most tehát nem marad más hátra, mint tröszt alakítása útján szabályozni a piacot. Hogy ez minő következményekkel jár csak akkor állapíthatjuk meg, ha Amerika réztermelésének szerepét mérlegeljük. Az 1908. évi réztermelés összesen 739.000 tonna volt, melylyel 701.700 tonna fogyasztás áll szemben. A fent kimutatott termeléshez Amerika 61, Anglia 9.7, Németország 4%-al járult, míg a többi termelés a világ többi országai közt anynyira el van forgácsolva, hogy jelentékenyebb termelő terület a fent említetteken kívül nem létezik. Igaz, hogy Amerika termelésének mintegy 30%-át maga dolgozza fel, mégis több mint 30%-al járul a világ összes rézszükségletének fedezéséhez, míg Anglia csak 0.9%-al, Németország pedig semmivel sem vesz részt abban. Ebből látható, hogy az európai ipar-államok, még a réztermelő országok is föltétlenül rá vannak utalva az amerikai rézre, anynyival inkább, mert az ipar fejlődésével arányban a rézfogyasztás is emelkedik. El lehet tehát képzelni, hogy minő következmények háramlanak a rézfeldolgozó európai iparra, ha az amerikai réztröszt a világtermés 61%-ra ráteszi a kezét. Nem szenved kétséget, hogy ha ez bekövetkezik, már rövid idő múlva a rézárak rohamosan felszöknek és ha a tröszt képes lesz a kintartásra, diktálni fogja az árakat a világ összes rézpiacain. *Mk.* (48).

Közgyűlések.

A »Sárkány J. Károly örökösei és társai csetneki Concordia vasgyár bányatársulat« f. évi december hó 28-án délelőtti 10 órakor

Dobsinán a Dobsínai takarékpénztár tanácskozó termében rendkívüli bányatársulati gyűlést tartott. A *tanácskozás tárgyai* voltak: 1. A bányatársulat bányatelkei, zártkutatómányai, bányajogosítványai, külmértékei, fesmuthi kohója és hozzátartozó ingatlanok, valamint nyiresi ingatlanainak eladása. 2. Határozathozatal az üzem továbbfolytatása iránt. *Bp. Kzl.* (269). — **A Poldi kohó igazgató-tanácsa** f. hó 23-án Bécsben ülést tartott, a melyen azt jelentették be, hogy a folyó üzleti év első felének eredménye körülbelül épp akkora, mint a múlt év megfelelő időszakában. A foglalkoztatás mértéke időnként ugyan a múlt évvel szemben csökkent, a mit azonban az üzemben elért megfelelő megtakarításokkal pótolnak. *Et.* (278).

Piaczi hírek.

FÉMPIACZ. Az e heti üzlet igen emelkedett árak mellett bonyolódott le, ami a kereslet szokatlan nagyságának tudható be. Kötések által való fedezések olyan nagy mértékben történtek, hogy egyes cikkekben már el sem fogadtak fiksz áron való kötéseket, csupán a mindenkori havi középárat

őhajtják a művek az egyes kötések alapjául venni. *Mk.* (48). — **Fém-árak.** *Réz.* A nyers réz ára nagymértékben emelkedett, mi a készgyártmányok drágulását vonta maga után. A lemez ára 5, a huzal ára 3 K-val emelkedett 100 kgr.-ként. Angol *ón.* A múlt heti átlagos ár 351 K volt, míg e héten 364 K-án alúl nem igen lehetett vásárolni. *Horgany* ugyancsak emelkedőben volt, s a *horganylemezek* árát 150 K-val emelték a művek. *Ólom.* E fém sem mutatott valami különös nyugodtságot, mindazonáltal csak $\frac{1}{4}$ koronát tesz ki az áremelkedés. Jegyzések: London: *Réz* $59\frac{7}{8}$, *ón* $140\frac{1}{4}$, *horgany* $23\frac{7}{8}$, *ólom* $13\frac{1}{4}$ font, angol tonnánként. Belföldi jegyzések: *Rézlemez* 165—170, *huzal* 195, *horgany* 48, *horganylemez* 8450, *ólom*, bányaminőség 4075, kommercz-minőség 3825 K, 100 kg.-ként. *Mk.* (48). A legújabb árjegyzések a következők: A fém ára kilogrammonként, Budapesten, készpénzfizetés mellett: finom *vörösréz* 162 K, ócska tűszekrényréz 154 K, bárány-*ón* 98%, 349 K., bárányón 995% 356 K; *horgany*, Hohenlohe bányatermék 645 K, *horgany* J. H. jelű, 56 K, *horgany* W. H. jelű 53 K; *ólom* selmeczbányai, vagy nagybányai 42 K, ólom kereskedelmi minőség 40 K., *antimon*-regulus 70 K. *Bp.* (282). — **Rézgálicz** igen olcsó. Tavaszi szállításra I.-a márkákat 52 K-val ajánlottak, bérmentve Budapestre szállítva. Liverpool 20 shillinget jegyez, amely ár jelenleg nem előnyös és az import nem fizetődik ki. *Mk.* (48). — **A sárgarézt áremelkedése.** A bécsi hitelintézet sárgarézt-osztálya a sárgarézt-lemezek alapárát 160 K-ról 165 K-ra, a tombak-lemezekét 185 K-ról 192 K-ra emelte, 100 kg.-onként. *Mk.* (48). — **VASPIACZ.** **A vasüzlet** csendes menetében semmi változás nem állott be a múlt héten. A fogyasztás állandóan nagyon csekély minden cikkben és ennek megfelelően a megrendelések is gyéren érkeznek be. A beállott hideg időjárás még a téli cikkek forgalmán sem lendített semmit, mert a kereskedők mindenhol túlságosan nagy készletekkel rendelkeznek úgy, hogy csak igen jó üzletmenet mellett szorulnának új bevásárlásokra. Talán, ha bőséges havazás és arra kemény fagy következik, az a jégpatkószögek és sarok fagyasztását valamelyest föl fogja lendíteni, de eddig ezek iránt is csekély az érdeklődés. *Mk.* (48). — **Az amerikai vas- és aczélpiaçz.** Newyorkból táviratozzák: az Iron Age szaklap írja: az aczéüzlet kitünő konjunktúra jegyében áll. Az elmúlt héten Pittsburgban tett megrendelések túlhaladják valamenynyi eddig közzétett számítást. A művek az első negyedév eladásainál igen nagy elővigyázatot tanúsítanak. Fekete- és fehér- pléhárúknak a megrendelések egészen az 1910. év első feléig terjednek. Jelentékeny sinmegrendelésekre még folyamatban vannak a tárgyalások. Felépítményekhez szükséges vasanyagokra jelentékeny megrendelések érkeznek. Építkezési aczélban az üzlet élénk volt. Vaslemezek szállításával a vasművek még mindig hátrálékban vannak. A vastömbök és platina-készletek mindinkább öszszezsugorodnak. Előbbiek $27\frac{1}{2}$ —28 dollárig találtak vásárlókra Pittsburgból való szállításra. A nyersvas irányzata ennek ellenében csöndes. Bazikus vasat a keleti vasművek $18\frac{3}{4}$ dollárért adták el jövő évi szállításra. *Us.* (280). — **Nyersvas.** Glasgowból jelentik, hogy az amerikai Egyesült-Államokból érkezett újabb nagy megrendelések nyomán a piaçz hangulata megszilárdult. A 3. számú Middlesborough-varrásokban azonban még sem fejlődött élénkebb üzlet, mert az eladók tartózkodóak. Clydebán több hajót rendeltek fuvarozásra és az elszállításoknál a munkásviszonyok kielégítők. — Middlesboroughban a

piacz nyugodt, de szilárd. *Mk.* (48). — **Az aczéltrösztéről.** Ez a közlemény néhány adatot mond el a hatalmas amerikai aczéltrösztéről, mely már azért is érdekes, mert szakkörök azt mondják, hogy a tröszt osztalékpolitikáját a tőzsdei spekuláció irányítja. A rendes részvények 4°/_o-os osztaléka megvolt a tröszt két első évében is, de csak azért, mert a Morgan-csoport, mely a részvénytőkét 500 millió dollárra vizezte, túl akart adni a részvényei egy részén. A csoport a részvényeket felverte 30-ról 55-re és nagy menynységeket adott el. Mikor az aczéliparban a konjunktura lanyhult, a részvények 8³/₈-ig estek. Azóta a tröszt a nyereségeiből nagy beruházásokat eszközölt úgy, hogy a részvények most már sokkal több értéket képviselnek, mint a tröszt első éveiben. De a mostani 90-es árfolyamot a szakemberek mégis túlzottnak tartják. A Morgan csoport, mely a pánik ideje alatt tömérdek részvényt vásárolt vissza, most ismét a közönség nyakába akarja azokat sózni és minden módon felveri az árakat, hogy így is biztassa a tőkepénzeseket. Naponkint vagy 250.000 tröszt-részvényt adnak-vesznek most az amerikai tőzsdéken. Vannak ugyan nagyszabású fiktív tételek is (wash sales), de tagadhatatlan, hogy a tröszt kimutatásai folytán a közönség bízik a tröszt-részvényekben. A mult évnegyed tiszta nyeresége 10°/_o-kal kisebb ugyan, mint az 1906. és 1907. évi rekordnegyedek kimutatásaiban feltüntetett nyereségek, de ezt azzal okolja meg a tröszt, hogy a most effektuált rendelések nagy részét még a nyári hónapok olcsó árai mellett vette fel. Ilyen rendelések most is szerepelnek a könyvekben úgy, hogy a tröszt bár őszeses gyárai teljes erővel dolgoznak, ez év IV. negyedében sem remél rekord-nyereséget. A bajon a tröszt úgy igyekszik segíteni, hogy olcsó tételek mellett nem vállal rendeléseket és ezért sok rendelést visszautasított úgy, hogy a megrendelési állag a III. évnegyed végén csak 4,797.000 tonna volt. De a legújabb jelentések szerint októberben már nagy tömegben érkeztek rendelések, még pedig magasabb árak mellett. *Pn.* (278). — **PETROLEUMPIACZ. Petróleum-árak.** A *Budapesti ásványolajgyár r.-t.* árjegyzései a következők: Napjegyű (Standard) petróleum 27.—. A. B. C. (víztiszta) petróleum 28.—, Nobel-petróleum 31.—, Császárolaj 37.— K, hordóval együtt. A *Magyar petróleum-ipar r.-t.* gyártmányai a következő árban jegyeztetnek: Császárolaj 38.—, egykereszt jegyű petróleum 31.—, háromkereszt 29.—, kétkereszt 27.50 K, tiszta súlyu 100 kg.-ként, ingyen hordóval, tiszta göngysúly, Budapest-Ferencváros állomásra állítva, vagy budapesti gyárában átvéve. *Mk.* (48). *Hesz Izidor és társa* jelentése szerint: Standard-petróleum 27.— K., 2 kereszt (nap) petróleum 27.—K., 3 kereszt (abc) petroleum 28.— K, 1 kereszt (3 rózsa) petroleum 30.— K. Amerikai császárolaj ottani finomítás 62 K. Belföldi császárolaj 40.— K. Az árak 100 kilogramonkint, készpénzfizetés mellett 20 százalék göngysúllyal, a budapesti vasműhöz szállítva értendő. Karbolineum I. redü 15.— korona, karbolineum II. rendü 13 K. Baku gépolaj (orosz) 48 K. Oliva gépolaj I. rendü 96.— K, Oliva gépolaj II. rendü 80.— K. Sűrített gépkenőcs I. rendü 68.— K, Sűrített gépkenőcs II. rendü 54.— K. Benzin közönséges 38.— K. Benzin szagtalan 50.— K. Ligroin 80.— K. *Bp.* (282).

ÁLLAMI KEDVEZMÉNNEK. A kereskedelmügyi minster az 1907. évi III. t.-cz. 1. §.-ában meghatározott állami kedvezményeket az *Általá-*

nos Magnezit-részvénytársaság budapesti (V. Váci-körút 78. sz.) cégnek *hisnyóvízi* (lubenyiki) új magnezit-porkölő ipartelepe részére az 1907. május hó 1-től számítandó tíz évre engedélyezte. *Us.* (283).

Hírek.

Személyi hírek.

KINEVEZÉS. A kereskedelemügyi m. kir. minister **Neszmély Lajost**, a Kanczer-féle ólom- és ónárúgyár r.-t. igazgatója, budapesti lakost, a magyar áruforgalmi statisztikai állandó értékmegállapító bizottság tagjává nevezte ki. *Bp. Kzl.* (274). — **ÁTHELYEZÉSEK.** **Sulzer Henrik** kir. főmérnök a szélaknai k. kémlőműhelytől a selmeczbányai központi kohóhivatalhoz (P. ü. m. 1909. é. 112542; b. ig. 1909. é. 4134. sz. rend.), — **Pokorny Antal** k. bányafelügyelő a selmeczbányai »Jeromos«-kutató tárótól, a ribniki m. k. zúzóművekhez helyeztetett át. *Mtj.* — **KIRENDELÉS.** **Szmolka Nándor** m. kir. segédmérnököt a m. kir. pénzügyministerium, Körmöczbányáról, Nagysármásra, a m. kir. kálisó kirendeltséghez rendelte ki. (P. ü. m. 1909. é. 120408; b. ig. 1909. é. 4128. sz. rend). *Mtj.* — **HALÁLOZÁS.** **Imrich András** nyug. társ. bányafőfelőr, december hó 1-én, 74 éves korában, Selmeczbányán meghalt. *Mtj.*

Híradások.

A Rudai Tizenkét-Apostol bányatársulat igazgatójának kezdeményezésére a nagyobb aranyat-termelő bányavállalatok képviselői f. é. november hó 11-én Brádon *ankétet tartottak az aranylopás ellen való védekezés* céljából, illetve azért, hogy megbeszéljék, miként lehetne a nagy mértékben elterjedt aranylopás ellen védekezni s melyek volnának azok a teendők, a melyekkel a gozárok üzelmeit korlátozni lehetne. Az ankét határozatából folyólag a vállalatok memorandummal fordulnak a kormányhoz az arany beváltásának külön törvény útján való szabályozásáért. Az ankénten a kormány és az »Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület« képviselőjében *Knöpfler* Gyula kir. bányatanácsos, az abrudbányai bányahivatal képviselőjében *Pelachy* Ferencz k. bányász- és fémbeváltóhivatali főnök, a zalatnai m. kir. főbányahivatal képviselőjében *Orosz* főmérnök, a nagyági bányagazgatóság képviselőjében *Sziklay* Alfonz k. bányatanácsos bányagazgató, a bányahatóság részéről *Medzny* János k. főbányabiztos volt jelen. Az ankét lefolyását legközelebb ismertetjük. *Ab.* (48). — Ehhez a hírhez a Budapesti Hirlap, november 30-án megjelent számának »Közgazdaság« rovatában a következő megjegyzést fűzi:

A lopott arany. Hazánkban néhány száz aranybánya van üzemen kívül. Ezek a bányák valamikor hatalmas gazdasági tényezők voltak, sokszor igazították helyre a megbillent államháztartási mérleget, de lassanként teljesen elpusztultak. Elődeink körültekintés nélkül zsákmányolták ki a könnyen elérhető szinteket. Az arany ömlött a bányákból, de a felületesen épített, hiányosan kipolcsozott tárók dűledeztek és a primitív odukban egyre nehezebb lett a munka. A rablóbányászati-

nak az lett a következménye, hogy aranybányáink lassankint pusztultak, bár a mélyebb szintek még nagyjából érintetlenek. Csakhogy ezeknek a mélyebb szinteknek kiaknázására tetemes befektetés volna szükséges. Csak egy nagy vállalat képviseli még méltón a magyar aranybányászatot, a Harkort-féle Rudai Tizenkét Apostol bánya, a mely modern üzemével a hazai aranytermelésnek több mint felét hozza napfényre. De ez a vállalat is tele van panaszszal, tehetetlen az aranytolvajokkal szemben. A minap is tanácskoztak a vállalat vezetői és az érdekeltek és együttesen fordulnak a kormányhoz kérelmükkel, hogy legalább a nagyon kirívó visszaéléseket meg lehessen szüntetni. Mert nemcsak arról van szó, hogy néhány szegény munkás lopja az aranyat, ez ellen még tudnának a vállalatok védekezni, de tehetetlenül állanak az orgazdákkal szemben. Ezek nem holmi, az éj sötétében bujkáló alakok. Ellenkezőleg, közismert befolyásos emberek, a kik nagyon jól el tudják palástolni bűnös üzelveiket, de azért mégis közismert csempészek. Brádon, Boiczán, Kőrösbányán és Abrudbányán minden gyermek ismeri a »gozárokat.« Egy részük magánzó, földbirtokos, koreszmáros, de nagyobb része bányabirtokos. A bányában évente csak egy-két napig dolgoztatnak, de csak ha a csempészett arany nagyon meggyült, és azután mint saját bányáik termékét váltják be. A bányahatóság tehetetlen velük szemben, mert az egész erdélyi bányászat feletti felügyeletet négy ember végzi és ezek is túl vannak halmozva adminisztratív munkával. A csempészek tehát vígan működhetnek a vállalatok kiszámíthatatlan kárára. A brádi tanácskozáson megállapították, hogy ezen a bajon csak a bányahivatalok személyzetének szaporításával lehet segíteni. Mindenesetre kívánatos az országos érdek szempontjából is, hogy az érdekeltségnek ez a kívánsága mihamarább teljesüljön.

A selmeczbányai bányászat köréből. A m. kir. pénzügyministeriumban a múlt héten tárgyalták a selmeczi bánya- és kohóüzem jövő évi költségvetését, mely tárgyalásnál részt vett *Grillusz* Emil bányaigazgató is. A pénzügyministertumban egészében elfogadták az igazgatóság előterjesztéseit, ami arról tesz bizonyosságot, hogy az intéző körök a legiobb indulattal óhajtják fejleszteni Selmeczbánya bányászatát. — Itt említjük meg, hogy a *Hegybányán* üzemben volt *drótkötélgyárat*, amely egyetlen az országban s gyártmányai kiváló jó hírnek örvendenek, *Selmeczbányára* helyezik át a Sándor zuzómű épületébe s egyúttal fejleszteni is fogják. *Sh.* 48. — **Az Osztrák-Magyar Államvasut magyarországi bányái és iparvállalatai.** Tudva levő dolog hogy az Osztrák-Magyar Államvasut vonalainak az államosítása után napirendre kerül a társaság magyarországi bányáinak, iparvállalatainak és urodalmainak egy önálló, független hatáskörrel felruházott részvénytársaságba való olvasztása, illetve átalakítása. Az idevágó előmunkálatok már teljesen elkészültek úgy, hogy a kérdés napirendre tűzése már nem késhet sokáig. Az új részvénytársaság megalakításának az ügye nem fog halasztást szenvedni lovag Taussig Tivadar elhunytja miatt sem, mert a kérdés már anynyira megérett, hogy annak halasztására semmi szükség. A megalakítandó részvénytársaságot teljesen magyar jelleggel fogják felruházni és annak központja Budapesten lesz. A hatalmas részvénytársaság élén, melynek részvénytőkéje közel ötven millió koronára van tervezve, *Veith* Béla udvari tanácsos, az Osztrák-Magyar Államvasut magyarországi igazgatóságának

a vezérigazgatója fog állani. Itt említjük meg, hogy az Osztrák-Magyar Államvasut igazgatóságába lovag Taussig helyébe *Hercz* Gyulát, a Bodencredit-Anstalt új kormányzó-helyettesét és *Günther* Györgyöt, a Frigyes főherceg volt vasműveinek a vezérigazgatóját kooptálták. *Pn.* (283). — **A »Reszelő- és Szerszámgyár Részvénytársaság«-nál,** melynek kissé rosszúl ment a dolga, az utóbbi napokban változások történtek. A részvények legnagyobb részét ugyanis *Székely* Ignác szerszámnagykereskedő és *Pirkner* Konrád, a prakfalvi acélglyár igazgatója vásárolták meg. Az új részvényesek természetesen átveszik a vállalat vezetését is. *Pn.* (283). — **A kazánvizsgáló egyesület megalakulása.** 1904. évben, az iparfelügyelői szolgálat kérdésének tárgyalásakor a »Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége« azt a javaslatot terjesztette a kereskedelmi miniszter elé, hogy a kerületi iparfelügyelőt mentse fel a kazánvizsgálatok alól s ezt lehetőleg megfelelő magánintézmény lássa el. A szövetség, hogy e tapasztalatainak megfelelő praksist megteremtse, egy kazánvizsgáló egyesület megalakítása mellett foglalt állást s kidolgozta az alapvető szabályokat. A rokonegyesületek felkarolták ezt a kérdést s az érdekképviseltek köréből kiküldött előkészítő bizottság elkészítette az »Országos Gőzkazánvizsgáló Egyesület« alapszabályainak s ügyrendjének tervezetét, megtette az őszi előkészületeket és az alakuló közgyűlést december hó 5-én délelőtt 11 órára tűzte ki. A közgyűlés a szövetség helyiségeiben folyik. *Us.* (252). — **A Dunagőzhajózási Társaság bányái.** A Dunagőzhajózási Társaság igazgatósága már régebben elhatározta, hogy bányáit modern alapokra fekteti. Így az a terve, hogy *szabolcsi* bányatelepeit villamos vezetékkel akarja összekötni s ezért Pécs városától kéri, hogy a városi erdő egy részét engedje át használatra s biztosítson nagyobb erdőterületet palahányó céljára. A társaság *Pécs-bányatelepen* levő villamos művében fölös mennyiségű áramot termel, többet mint amennyire a bányatelepnek szüksége van és ezt a fölös áramot a szabolcsi bányatelepen kívánja fölhasználni. Erre a pécsbányatelepi *Schroll*-aknától a szabolcsi *György*-aknáig terjedő villamos vezeték tervez, amelyet azonban csak úgy létesíthet, ha a közbeeső városi erdőben a vezeték fölállítására területet kap. A város a területet már meg is adta. A villamos vezeték részére szükséges erdősáv végig 6 méter szélességű és egészben véve nem nagyobb egy holdnál. A társulatnak 1910. január 1-től számított 25 évig áll jogában az erdősávot a villamos szabadvezeték céljára fölhasználni. *Pn.* (285).

Bányászegyesületek.

A földtani társulat december hó 1-én, szerdán, délután öt órakor az egyetem ásványtani termében (Budapest, Muzeum-körút 4. a.) szakülést tartott. Tárgyak: *Timkó* Imre: Güll Vilmos emlékezete. *Horu-*

sitzky Henrik: A bazíni pannon-faunáról és a szegedi diluviális faunáról; *Vadász* Elemér dr.: Adatok a foszszilis házatlan csigák ismeretéhez *Us.* (283). — **A Magyar Bányász- és Kohász-Altisztek Országos Egyesülete selmecz-vidéki osztálya** folyó évi december hó 19-én, d. u. 2 órakor, Selmeczbányán, a bányaiskola nagytermében *évváró* ülést tart, a melyen a folyó év november hó 14-ére tervezett, ekkor azonban közbejött akadályok miatt meg nem tartott ülésének tárgysorozatán kívül, a következő programm-pontokat fogja tárgyalni: 1. Elnöki megnyitó; 2. pénztárt vizsgáló bizottság jelentéstétele; 3. a hátralékok behajtására vonatkozó indítvány; 4. A jövő évi költségvetés megállapítása; 5. Új tagok felvétele; 6. Lemondás, illetve tisztujítás. *Mtj.*

Főiskolai körökből. | **Az országos magyar diák egyesületnek** ez évi Pécselt megtartott közgyűlésén, bányászati és erdészeti főiskolánk *Pethő* János, *Kovács* Tivadar, *Kerényi* István és *Dávid* Iván képviselők által vett tevékeny részt. Ez alkalommal a szövetségből kilépett vidéki főiskolák, 2 bpesti és az állatorvosi főiskola képviselői elhatározták, hogy megalakítják a magyar diák szövetséget, melynek központjául Kolozsvárt jelölik ki. Az alapszabályok kidolgozását egy 4 tagú bizottságnak tették feladatává. Elhatározták továbbá, hogy jövő év tavaszán *Mármaros-szigetre* vagy *Selmeczbányára* hívják össze az első közgyűlésüket. *Am.* — **Schwartz Ottó dr.-t** a selmeczbányai főiskola tanárát ő Felsege, nyugalomba vonulása alkalmából, ministeri tanácsosi címmel tüntette ki. A főiskola ifjusága, volt kedves tanárától *Schwartz papától*, december hó 2-án este hat órakor nagyszabású fáklyásmenetben búcsúzott el, a melyen a főiskolai ifjuság tiszteletét és háláját, *Pethő* János negyedéves erdőmérnök-hallgató, főiskolai ifjusági kör elnök tolmácsolta szépen átgondolt beszédben. A katedrájától megváló ministeri tanácsos meghatottan köszönte meg az ünnepelést és mélyen megindulva búcsúzott el hallgatóitól. *Lts.*

Bányahatósági ügyek. | **A Nagybányai magy. kir. bányakapitányság** eddigi hivatalos helyiségéből, a Vár-utca 7. sz. alá (Léding-ház) költözött és november 28-ától kezdve, hivatalos működését itt folytatja. *Nv.* (48). — **Az oraviczai m. kir. bányakapitányság** 1909. évi november hó 24-én 2633/1909. szám alatt a következő „*Elvonási határozat*“-ot hozta: Az oraviczai m. kir. bányakapitányság részéről a Krassó-Szörény megyében, az orsovai járásban, Eibenthal község határában, Plaminica vidékén, kincstári erdőbirtokon, 1876. évi 871. szám alatt adományozott 22558-2 m² területű »közös határköz« az ált. bányatörvény 174. §.-ában körülírt üzembentartás kötelezettségének elhanyagolása miatt az ez érdemben folyó évi 1625. szám alatt kelt, a »Budapesti Közlöny« hivatalos értesítőjében közzétett jogerejűvé vált hirdetmény alapján az ált. bányatörvény 243 és 244. §-ai értelmében azon hozzáadással nyilvánítatik ezennel »elvont«-nak, hogy jelen határozat jogerejűvé váltával, kérdéses határköz a bányakönyvben töröltetni fog. *Bp. Kzl.* (273).

Társadalmi hírek. | **A vajdahunyadi gimnázium ügye.** Az előkészítő-bizottság az alakuló iskolatámogató egyesület alapszabályait elkészítette s azt legközelebb az

értekezlet elé viszi, megvitatás, illetőleg jóváhagyás végett, hogy azt a városi tanács útján a belügyministerhez terjeszszék fel. Az előkészítő bizottság állandóan dolgozik a gimnázium létesítése érdekében és látva az ügybuzgóságot, minden remény megvan arra nézve, hogy a fáradalmakat siker fogja koronázni. *Vh.* (48). — **Zsilvölgye** czímen Petrozsényben új, hetenként kétszer megjelenő társadalmi lap indult meg múlt hó 18-án. *Jk.* — **HÁZASSÁG.** **Tassonyi Ernő** k. bányaesküdt múlt hó 27-én házasságot kötött Plotényi Eugeniával, Nagy Lázon. *Sh.* (48). — **HALÁLOZÁS.** Nagybányán f. é. november hó 25-én, 74 éves korában elhunyt Fábíán Sándor bányabirtokos neje, **Fábíán Sándorné**, szül. Kőnig Karolina úrnő. *No.* (48).

Vegyes hírek.

Megint kísért a varázsló-veszsző. Az olasz lapok, mint Rómából jelentik, most egy Casagrande Augusztia nevű tizenöt éves leányról írnak, a kinek az a különös tehetsége van, hogy megtudja találni, jobban modva megtudja érezni a földkéreg mélyében levő forrásokot. A minap a Brioni-czég kérte föl, hogy keressen fel egy földalatti vízvezetékét. A leány sok ember jelenlétében varázsló-veszszője segítségével megis találta a gyár földalatti vízvezetékét. A keresés ideje alatt meglátszott rajta a nagy ideges izgatottság; ütőere százhuszonötöt vert egy perc alatt. Ha a leány nagy mennyiségű víztömeg fölött van, rettenetes félelem fogja el. Az izgalmat azután nagy bágyadság követi. A leány, aki éllítólágon nagyon szép, már nyolczszáz földalatti forrást fedezett föl, a melyek közül nem egy meglehetősen nagy mélységben fakad. *Bp.* (283). — **Az állami tisztviselők országos egyesülete** december hó 7-én, kedden délután 5 órakor az »Első Magyar Általános Tisztviselő Egylet« palotájában levő egyesületi helyiségében (II. k. Főherczeg-Albrecht út 11. sz.) rendes választmányi ülést tart, amelynek tárgyai: titkár, pénztáros és ellenőr jelentése; a tisztviselői internátus telkére beérkezett ajánlatok; a vármegyei és városi tisztviselők országos szervezeteivel együttesen megindítandó akció megállapítása; indítvány fővárosi drágasági pótlék kérelmezése tárgyában. *Us.* (284). — **Nagy gyári tűz** volt december hó 1-én éjjel három órakor a Hirsch és Blau czégnek, Budapest. Szabolcs-utca és Aréna-ut sarkán levő vasöntődjében és gépgyárában. A tűz elhamvasztotta a gyár tetőzetét. A kár körülbelül százezer korona. *Pn.* (284).

Hírek a külföldről.

A sfetescai (romániai) kőolajfinomítót, Plojesti mellett, 320.000 frankért megvásárolta *Aischmann*, a Steana Romana kőolajfinomító-telepének volt vezetője. *Mk.* (48) — **Galicziai földviasz-bányák.** Az *Osterreichische Länderbank* a felszámoló *Galizische Kreditbanktól* megvette a felszámoló bank galicziai földviasz-bányáit, a maga jelzálogi követelése fejében. A *Länderbank* ezzel az összes galicziai földviasz-bányáknak tulajdonosa lett és már legközelebb fel is emeli a földviasz árát 100 kg.-ként 70 K-vat. *Mk.* (48). — **Az Internationale rumänische Petroleum-gesellschaft (Amsterdam)** nov. 29-én tartandó közgyűlésének az igazgatóság a társaság reorganizációját javasolja úgy, hogy a már tavaly e határozott 30%-os alaptőke-leszállítást vegrehajtják. Az 1908/9. üzleti év 318.000 forint nyereségéből 213.000 forintot leírásokra fordítanak. *Mk.* (48).

Munkásügyek.

MUNKÁSMOZGALMAK. A sopronvidéki bányász-strájk. A brennbergi szénbányákban a hol a munkások már október óta strájkban állottak, a bányagazgatóság újabban mintegy negyven idegen munkást fogadott fel, mire a

strájkolók közül háromszázan munkába állottak, ötven munkás kivételével, akiket a vállalat nem hajlandó visszafogadni, mert a többieket ők izgatták a munkabeszüntetésre. A többi munkás is már jelentkezett. A hét folyamán a bányában, az egész vonalon újból megindult a munka. *Et.* (276).

Készülő bányász-sztrájk Németországban és Belgiumban? Ha a múlt héten érkezett jelentések nem tévednek, Németországban és Belgiumban a köszénbányamunkások nagyarányu sztrájkja van készülöben. A bányászok elégedettségének oka a két országban más és más. Belgiumban a munkások a nyolczórai munkaidő meghonosítását követelik, míg német kartársaik a munkaadó-bizonylatok ellen tiltakoznak. A német bányák köteléke ugyanis 1910 január 1-től kezdve megköveteli, hogy a szénmunkások működésüket autentikusan igazolják. Ez anynyira elkeseríti a munkásokat, hogy általános sztrájkot szándékoznak rendezni. A belga szénmunkások nov. 22-én Auvelaisban kongresszust tartottak, amelyen elhatározták, hogy esetleg általános sztrájkot rendeznek, ha a belga képviselőház a 150.000 bányamunkás által aláirt annak a kérvénynek helyt nem ad, hogy a nyolczórai munkaidőt törvénybe iktassa. *Mk.* (48). — **Az ausztráliai bányászok sztrájkja.** Sidneyben, a törvényhozás november hó 30-án tartott ülésén Lee közmunkaügyi minister, a miniszerelnök képviselétében kijelentette, hogy a kormány elhatározta a bányászok sztrájkja ügyében való intervencziót. A kormány, a menynyire lehetséges lesz, biztosítani fogja a közszolgálatot. Ha a munkások ügye, néhány nap múlva nem rendeztetnék, a törvény büntető rendelkezéseit fogják alkalmazni és hivatalos bérmegállapító irodát állítanak fel. *Us.* (284).

Balesetek.

Onura mellett, Hukuoka tartományban (Japán) az egyik szénbányában **bányagázrobbanás** történt, a melynél tizenöt ember életét veszítette. A bányában 228 ember van elzárva. *Us.* (280).

Irodalom.

Megjelent könyvek.

Versuche zur Ermittlung des Kraftbedarfes an Walzwerken. (Hengerlőművek erőszükségletének megállapítására vonatkozó krsérletek.) A német vaskohászok egyesületének megbizásából kiadta: *Puppe J.* okl. mérnök. Düsseldorf. 1909. A *Stahleisen* cég kiadása. — **A Sammlung Berg-und hüttenmännischer Abhandlungen** (Bányászati és Kohászati dolgozatok gyűjteménye) című vállalat (Kattowitz. O. S. Böhm testvérek kiadása) 35. füzete *Simmerbach O.* igazgató cikkét tartalmazza, a mely *a gázcsöveknek, folytvásból, a Holzapfel-féle eljárás szerint való gyártását* (Über das Holzapfelsche Verfahren zur Gasrohrfabrikation aus Flusseisen) tárgyalja. *Lts.*

Műszaki és egyéb nyomtatványok.

(Az árak 100 ívenként értendők.)

I. Építési nyomtatványok.

Rsz. 103.	Előméret	K 3.—
» 94.	Költségvetés (építési) belív	„ 3.—
» 95.	„ „ „ külvív	„ 3.—
» 199.	D) Munkabérek és anyagárak jegyzéke külvív	„ 3.—
» 200.	Ugyanaz belív	„ 3.—
» 201.	E) Árelemzés (építési) belív	„ 3.—
» 202.	„ „ „ külvív	„ 3.—
» 203.	Építési „gazdálkodási kimutatás	„ 3.—
	Némethy, Építési tanácsadó, 2 kötetb. K	20.—
	Sobó, Középitészet, 2 kötetben	, 32.—

II. Bányamérési nyomtatványok.

» 102.	A bányamérés tökéletes jegyzéke	K 3.—
» 174.	Háromszögoldalok számítása, 2 db egy íven	„ 5.—
» 175.	Kompaszmérés jegyzőkönyve	„ 3.—
» 176.	Szintezés jegyzőkönyve	„ 3.—
» 179.	Szögmérés a sorozati mérés mód szerint, 2 drb egy íven	, 5.—
» 188.	Egyszerű szögmérés	„ 5.—

III. Egyéb nyomtatványok.

» 178.	Bérczédula bányamunkások részére, 4 drb egy íven	„ 2.—
» 197.	Fizetési nyugta állami tisztviselők részére, 2 drb egy íven	„ 3.—

Mint oly töltőtollat, mely aránylag nem nagy ára mellett mégis minden igényt kielégít, igen ajánlhatjuk a

== „Red Dwarf“ töltőtollat. ==

Egyet se adtak vissza — tehát jó! Ára 7 korona.

: : : Kitűnő és tartós könyvkötészeti munkák hivatalok részére. : : :

Richter-, Riefler-, Gisy- és Kern-féle rajzeszközök eredeti gyári áron.

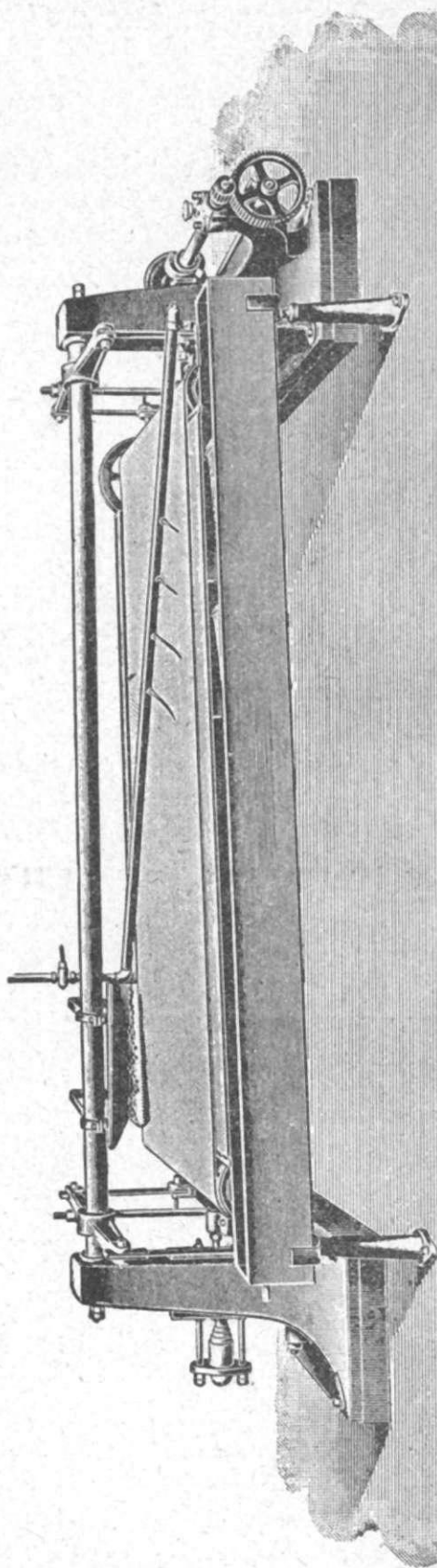
Minden nyelvű szakkönyvek beszerzése ered. bolti áron.

Joerges Ágost özv. és fia

könyv- és papirkereskedése, könyvkiadóhivat 1. és könyvnyomdája

Selmeczbányán.

Kachelmann Károly és fia gépgyára Vihnye

Érczelőkészítőművek. — **Zúzóberendezések.** — Legújabb szerkezetű aprítógépek, osztályozósziták, mosódobok, ülepítőgépek, szab. **Bartsch-féle kör-lökőszérek,** szab. **Humbold-féle rázószérek.** — **Ponyvásszérek** stb. **Aknatornyok** és **aknaberendezések.** — Villamos és gőzhajtású **szállító-gépek.** — Dugattyús és centrifugal **bányaszivattyúk.**

46—52